

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ТЕХНІЧНИХ ТЕКСТІВ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ УКРАЇНСЬКОЮ

Вступ. Переклад технічних текстів кардинально відрізняється від інших видів перекладів певними лексичними, морфологічними, граматичними, стилістичними особливостями. Цей вид перекладу має багато особливостей, у тому числі вимагає знання спеціальних термінів, технічних особливостей країни походження тексту, взаємодія терміну з контекстом.

Мета. Мета даної роботи полягає у дослідженні особливостей перекладу технічних текстів, а саме з англійської мови українською, ознайомлення з лінгвістичними рисами літератури даного типу, розглянути основні проблеми, які виникають при перекладі та можливі варіанти їх розв'язання, етапи перекладу технічних текстів.

Основний розділ. Головними ознаками технічних статей є інформативність, об'єктивність, точність, зв'язність і логічність викладу інформації. Будь-які елементи виразності, емоційного забарвлення в таких текстах відсутні, оскільки їх вживання може призвести до неправильного тлумачення певного поняття, двозначності або непорозуміння.

Мова технічної літератури відрізняється від розмовної мови або мови художньої літератури певними лексичними, граматичними та стилістичними особливостями. Якщо лексичні відмінності помітні навіть для нефахівця (а це передусім значна наявність спеціальної термінології), то у граматичному плані вони значно менш виразні, однак не менш різноманітні.

Як відомо, англійська і українська мови належать не тільки до різних

гілок індоєвропейської родини мов (перша – до германської, друга – до слов'янської), а й до різних структурних типів мов: перша – переважно аналітична мова, де граматичні відношення у реченні передаються вільними граматичними морфемами, а друга – флективна мова, де граматичні значення й відношення передаються за допомогою зв'язаних граматичних морфем – флексій. Саме розбіжності в будові мов, у наборі їхніх граматичних категорій, форм та конструкцій і становлять першу велику групу граматичних труднощів перекладу.

Так, в українській мові немає артиклів, герундія, часових форм дієслова груп Continuous та Perfect, складних підметових та додаткових інфінітивних конструкцій, а в англійській мові – дієприслівників, категорії роду іменників і прикметників тощо. Певні відмінності існують у побудові речення: на відміну від української мови, де група підмета нерідко може міститися після групи присудка, в англійській мові порядок головних членів речення більш фіксований, що може вимагати перебудови речення при перекладі.

Перекладач має повністю розуміти текст, значення термінів і сутність описаних процесів. Переклад повинен бути точним, тобто повністю відповідати змісту оригінального тексту; всі терміни повинні тлумачитися однозначно; граматичні та синтаксичні конструкції мають відповідати особливостям мови перекладу. З метою виконання цих завдань і забезпечення максимальної адекватності й еквівалентності перекладу перекладач має використовувати велику кількість лексичних і граматичних трансформацій.

Лексичні трансформації включають конкретизацію, генералізацію, описовий переклад, цілісне перетворення, антонімічний переклад.

Конкретизація вимагає вибору найбільш точного за смислом слова-відповідника.

Описовий переклад використовується перекладачем тоді, коли в мові перекладу немає точного відповідника слова або словосполучення, тому

доводиться описувати його значення за допомогою наявних у мові перекладу лексичних одиниць.

Коли ж при перекладі слова, словосполучення або речення неможливо відштовхнутися від словникових відповідностей або контекстуальних значень окремих слів, перекладач вдається до цілісного перетворення, що дозволяє зрозуміти смислове значення усього цілого.

Наступна категорія трансформацій включає граматичні, серед яких – членування речення і різноманітні заміни (форми слова, частини мови, члена речення, типу речення). Оскільки науковий стиль в українській мові тяжіє до використання складних розширених речень, що не є властивим англійській мові, то при перекладі нерідко застосовується прийом членування речень.

Інші граматичні трансформації передбачають різні заміни, які відбуваються через різницю в системах англійської та української мов.

Заміна частини мови використовується, коли в мові перекладу відсутня частина мови, наявна в мові оригіналу, або використання певної частини мови є типовим для мовної системи української мови, але незвичним для англійської мови.

Заміна форми слова також пов'язана з особливостями мов оригіналу і перекладу. Нерідкою є заміна часової форми слова, оскільки категорії часу в українській і англійській мовах значно відрізняються.

Заміни членів речення також зумовлені різницями у системах двох мов.

Заміна типу речення відбувається, коли в українській мові використано безособове речення. Англійська мова передбачає обов'язкову наявність підмета і присудка, ось чому перекладач вдається до цієї трансформації. Слід також зазначити, що за такої трансформації в англійських реченнях з'являється персоніфікація, невласлива науковому стилю української мови, але цілком вживана в науковому мовленні англійської мови.

Вміння та навички перекладацьких трансформацій становлять істотний компонент компетенції перекладача, і тому їх виробленню та правильному застосуванню слід надавати належної уваги. Застосування трансформацій у перекладі має спрямовуватися на адекватну передачу смислу оригіналу та враховувати норми мови перекладу. Обов'язково використовуються трансформації при перекладі відсутніх в українській мові граматичних явищ англійської мови.

У технічному перекладі менше уваги надається виразності мови, допускається суміжне розташування однокореневих слів. Водночас, щоб досягнути якісного перекладу технічних текстів, потрібно пам'ятати про певні вимоги та критерії. Технічний текст має бути зрозумілим. Варто уникати повторюваності словосполук та «сухості» викладу тексту.

Для перекладача технічної літератури особливо важливе знання предмета перекладу – він повинен орієнтуватися у тій предметній галузі, до якої належить призначений для перекладу текст. Природно, що найбільший комплекс граматичних проблем перекладу пов'язаний із розумінням синтаксичної структури та морфологічного складу речень як мовних елементів, що є безпосередніми носіями предметної інформації.

Висновки. Переклад є складним інтелектуальним процесом, що вимагає комплексного аналізу семантичних, синтактичних, соціологічних та психологічних процесів та явищ, а також соціокультурних особливостей.

У кожній мові існують свої граматичні, лексичні та стилістичні норми, дійсні тільки для даної мови. При переході до вираження думки іншою мовою необхідно знайти такі засоби і, в першу чергу, такі граматичні форми, які б так само відповідали не тільки змісту, але й стилю. Саме такий переклад, в якому відтворюється єдність змісту та форми, називається адекватним.

Ефективність перекладацької діяльності визначається тим, наскільки перекладач розуміється на зазначеній темі, а також володіє всім арсеналом перекладацьких трансформацій задля того, щоб текст перекладу

максимально відповідав тексту оригіналу.

Одним з головних завдань перекладу технічних текстів є передача інформації на лексичному, граматичному, стилістичному рівнях, а також передача прагматичної функції тексту. Виконання цих цілей досягається за допомогою якісного перекладу.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Бовт А. Особливості перекладу науково-технічних текстів (на прикладі наукових статей у галузі залізничного транспорту). *Актуальні питання гуманітарних наук*. Вип. 28, том 1, 2020 [Електронний ресурс] Режим доступу: http://www.aphn-journal.in.ua/archive/28_2020/part_1/4.pdf
2. Мелешко І. В. Особливості перекладу атрибутивних та абсолютних конструкцій в англійській та українській мовах. *Національний технічний університет України «КПІ»* [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://confesp.fl.kpi.ua/ru/node/1073>
3. Петренко О. Особливості перекладу тексту науково-технічного стилю. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. Розділ VI. Термінознавство. 3, 2015 [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/7737/1/57.pdf>
4. Циганюк В. М. Особливості перекладу англійських економічних текстів українською мовою. *Закарпатські філологічні студії*, випуск 16 [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://zfs-journal.uzhnu.uz.ua/archive/16/41>.